

Rok 1943 - biskup ThDr. Antonín Eltschkner (1880 - 1961)

Návštěvy slavné i zapomenuté

Doktor teologie Antonín Eltschkner, světicí katolický biskup pražský, navštívil Lhenice dne 11. června 1943. V té době už čtvrtým rokem a stále citelněji doléhaly na obyvatele městečka s okolím neblahé důsledky protektorátních poměrů a světového válečného konfliktu. Spojenci připravovali vylodění na Sicílii a na východní frontě se právě schylovalo k největší tankové bitvě 2. světové války u Kurska.

Eltschknerův zdejší pobyt krátce zmínil pan farář Jan Tampír v místním tisku, ale až po padesáti letech a bez bližších podrobností o průběhu setkání Lheničanů s tímto významným církevním hodnostářem. Událost je patrně důkladněji zaznamenána jen ve lhenické farní kronice v období, kdy farnost sv. Jakuba Většího spravoval kněz P. František Kukačka. Vzhledem k datu

návštěvy se zatím domnívám, že šlo o slavnost Božího Těla, která každoročně v červnu nádhernými květinovými průvody zdobí města i obce téměř v celé Evropě. Slaví se vždy po 11 dnech od Božího hodů svatodušního, přesně v období mezi 21. květnem a 4. červnem.

Do života a práce Antonína Eltschknera (* 4. 6. 1880 Polička) lze nahlédnout v několika rovinách. Podle pamětníků, někdejších abiturientů malostranské c. k. české státní reálky v Praze vynikal především jako pedagog, kterému studentíci mezi sebou neřekli jinak, než „náš Elčknér“. Proč asi? Někteří si ho vážili pro střízlivý náhled na historii i tehdejší žhavou současnost, jiní ve výuce obdivovali jeho osobitý smysl pro humor a nadsázku, zejména v dialogu mezi náboženstvím a přírodovědou.

V roce 1927 byl jmenován metropolitním kanovníkem chrámu sv. Víta a povinností mu valem přibývalo. Nejen jako členu Zemské školní rady, nebo předsedovi správní rady pražského Ústavu pro zmrzačené a práce neschopné dívky, ale postupně ještě na dalších postech (od r. 1931 generální vikář, 1932 prelát arcijáhen, 1933 předsedal arcibiskupskému církevnímu soudu). V létě 1933 byl jmenován světicím biskupem pražským. Hlavní pracovní náplní světicího biskupa je, že vypomáhá sídelnímu biskupovi, svému nadřízenému, ve správě diecéze (administrativa, personalistika, misijní hnutí, charita, otázky různých sociálních skupin nebo národnostních menšin).

A jaké byly Eltschknerovy vazby na jižní Čechy - zemi zamyšlenou v době lhenické návštěvy? Rozsáhlé území českobudějovické diecéze dobře znal, protože sem jezdil už od roku 1936 světit kněze a udílet svátost bířmování vzhledem ke špatnému zdravotnímu stavu zdejšího arcipastýře - biskupa Šimona Bárty (1864-1940). Ten se v posledních letech svého života velmi těžko pohyboval a přestával mu sloužit zrak i sluch.

Po Bártově smrti padla v červenci 1940 vatikánská volba jmenováním nového českobudějovického biskupa v Římě právě na šedesátiletého Dr. Antonína Eltschknera. Přesto, že Protektorát Čechy a Morava nebyl součástí Říše, nátlak německé vlády prosazující sem biskupa Dr. Johanna Remigera způsobil, že k Remigerově volbě sice nedošlo, ale jmenování českého biskupa ThDr. Antonína Eltschknera nebylo nikdy zveřejněno a českobudějovická diecéze tak zůstala neobsazena ještě sedm let. Jako pražský světicí biskup působil doktor Eltschkner i po válce, prakticky až do r. 1961, například dne 8. 12. 1946 byl spolu s papežským nunciem S. Ritterem a královéhradeckým biskupem Mořicem Píchou světitel pražského arcibiskupa Josefa Berana (1888-1969, později kardinála).

Zcela zapomenuta však zůstává Eltschknerova průkopnická činnost na poli mezinárodně srozumitelného jazyka - esperanta. Ještě v době svých teologických studií spoluzakládal v Praze r. 1902 esperantský svaz, takže i jeho zásluhou má u nás esperanto více než stoletou tradici. Myšlenkou vytvořit praktický mezinárodní jazyk se zabýval už Komenský ve svém díle Panglottia (Všemluva), protože taková komunikace by nezvýhodňovala žádný národ.

Autorem esperanta byl oční lékař a jazykovědec Ludvík Lazar Zamenhof (1859-1917), rodák z litevského Białystoku (dnes Polsko). V roce 1887 napsal a vydal ve Varšavě první učebnici esperanta. Jazyk sám v té době ještě neměl vlastní název, mluvilo se o něm jen jako o „lingvo internacia“. Autor učebnice se ale tenkrát podepsal pseudonymem Dr. Esperanto (doufající). A doufal dobře. Pěkné jednoduché slovo se rychle ujalo a pro novou řeč už zůstalo trvalým pojmenováním. Eltschkner si byl dobře vědom, že zelená hvězda ve znaku esperantistů (od r. 1905) symbolizuje naději a jejích pět cípů pět kontinentů. Také to, že esperantem se více koresponduje, než hovoří. Tenkrát ovšem ještě neplatilo, že kdo nemluví anglicky je méně vzdělaný a dosud nekolonizovaný domorodec a co není publikováno v angličtině, jakoby neexistovalo. Roku 1923 stál u zrodu Svazu katolických esperantistů a zůstal i jeho dlouholetým předsedou. Publikoval řadu článků o Čechách v časopisu Espero Katolika (Katolická naděje, vydáván v Paříži od r. 1903)). Inicioval také rozhlasové pořady třicátých let minulého století o sblížování lidí esperantem spolu s hercem K. Högerem, nebo spisovatelem F. Kožíkem. A tak dnes by měl určitě radost, že nad „jeho“ pokračovateli má patronaci pražský arcibiskup kardinál Miloslav Vlk, sám též esperantista. Biskup Antonín Eltschkner zemřel 22. 2. 1961 v Praze a je pohřben na břevnovském hřbitově U Svaté Markěty.

Inspirovající články:

-Jan Tampír, Návštěva českobudějovického biskupa Antonína Lišky ve Lhenicích v neděli 3. 5. 1992. Lhenické aktuality ročník 10, číslo 5, květen 1992 (se zmínkou o návštěvě A. Eltschknera v roce 1943).

Miloslav Trnka

